

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL 2018 M. SAUSIO 29 D. PRADĖTO TYRIMO NUTRAUKIMO**

2018 m. rugsėjo 28 d. Nr. SP-7

Vilnius

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – Kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSI) 17 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“, 13 punkto 1 papunkčiu ir išnagrinėjęs Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. sausio 29 d. gautą pareiškėjo Ž. M. (toliau – Pareiškėjas)¹ skundą (toliau – Skundas) dėl galimų akademinės etikos pažeidimų Lietuvių kalbos institute (toliau – LKI),

n u s t a t ė:

Pareiškėjas kreipėsi į Kontrolierių Skunde nurodydamas šias aplinkybes:

„tiek per 2017 m. vasario <...> 14 d. vykusį [LKI]² Mokslo tarybos <...> posėdį, tiek vėliau, <...> [po] pokalbio su [LKI darbuotoju]³ kilo pagrįstų abejonių, kad [LKI darbuotojas] galimai piktnaudžiavo tarnybine padėtimi [sudarydamas] abejotino teisėtumo sandorius su trečiaisiais asmenimis (VšĮ „<...>“, [Universitetu]). Apie tai, kad minėti sandoriai yra galimai neteisėti, savo poziciją išdėsdčiau asmeniškai [LKI darbuotojui], kartu [pažymėdamas], kad jie turėtų būti atšaukti. Tokia mano pozicija nepatiko [LKI darbuotojui], [kuris] man iš karto pakelta intonacija pažymėjo, kad „mums <...> po minėto mūsų pokalbio bus sunku dirbti kartu“. Po kurio laiko į mano kabinetą [užėjęs] [LKI darbuotojas] pažymėjo, kad „mums <...> po minėto mūsų pokalbio bus neįmanoma dirbti kartu ir [jis] siūlo nutraukti mano darbo sutartį su LKI šalių sutarimu“⁴.

Pareiškėjas Skunde taip pat pažymėjo, kad privalo „įvertinti teisiniu [požiūriu] visus abejotinus sandorius su VšĮ „<...>“, [Universitetu] ir apie tai informuoti Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierių, o taip pat Švietimo ir mokslo ministeriją. Po mūsų pokalbio su [LKI darbuotoju] LKI darbuotojai, į kuriuos kreipiausi atsisakė vykdyti mano tarnybinius prašymus motyvuodami tuo, kad <...> [LKI darbuotojas] nurodė jiems jokių dokumentų ar informacijos <...> be [jo] rašytinio leidimo man neteikti.“

¹ Kontrolieriaus sprendimo tekste „Pareiškėjas“ ir „LKI darbuotojas“ apibendrintai, nesiejant su Pareiškėjo ir LKI darbuotojo lytimis, vadinami vyriškosios giminės daiktavardžiu.

² Čia ir toliau laužtiniuose skliaustuose – Tarnybos informacija.

³ Su Skundo objektu susijusių juridinių ir fizinių asmenų duomenys neskelbtini.

⁴ Čia ir toliau – Pareiškėjo kalba netaisyta.

Pareiškėjas Skunde nurodė, kad tokį [LKI darbuotojo] nurodymą [kitiems] LKI darbuotojams vertina kaip neteisėtą ir nepagrįstą: „akivaizdu, kad [tai] yra <...> siekis išvengti atsakomybės. <...> manau, kad [LKI darbuotojas] <...> [apribodamas] <...> mano <...> teises gauti iš LKI darbuotojų informaciją ir dokumentus be [LKI darbuotojo] rašytinio leidimo ne tik pažeidė akademinę etiką, bet ir mano <...> teises ir teisėtus interesus, bet ir galimai piktnaudžiavo tarnybine padėtimi“.

Taip pat Pareiškėjas atkreipė dėmesį, kad „LKI yra valstybinis mokslo institutas, kuris vadovaujantis [MSĮ] nuostatomis ir [LKI] įstatais neturi teisės vykdyti pirmosios ir antrosios pakopos studijų. Tad faktiškai LKI žmogiškieji ir materialieji resursai negali būti naudojami pirmosios ir / ar antrosios pakopos studijų programų <...> rengimo ir vertinimo procese. <...> kaip matyti iš naujienu agentūros BNS išplatintos informacijos <...> už naujienos platinimo paslaugą tikėtina buvo atsiskaitoma LKI lėšomis.

[LKI darbuotojas] <...> pagrįstai turėjo interesą, kad [studijų] programą pasirinktų didesnis jų studijuojančių studentų skaičius, nes tai logiškai turėjo garantuoti [LKI darbuotojui] ir didesnes pajamas (ar darbo užmokestį). Esant tokiai situacijai studijų programos viešinimui arba kitaip, reklamai, buvo naudojamas ir [LKI vardas]. Tokia situacija tikėtina prieštarauja LKI Akademinės etikos kodekso 7.2. punktui, kad „etika pažeidžiama, kai Instituto vardas naudojamas politinei ar visuomeninei veiklai“.

Pareiškėjas Kontrolieriaus prašo: informuoti Pareiškėją, mokslo ir studijų institucijas, Švietimo ir mokslo ministeriją apie asmenis, padariusius akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus, ir rekomenduoti mokslo ir studijų institucijoms atšaukti sprendimą, priimtą remiantis akademinę etiką ir procedūras pažeidžiančiais dokumentais.

Kontrolierius 2018 m. vasario 2 d. raštu Nr. S-34 kreipėsi į Pareiškėją prašydamas pateikti dokumentus, reglamentuojančius jo pareiginius nuostatus, ir informavo, kad tik gavus papildomą informaciją bus sprendžiama dėl Skundo nagrinėjimo pradėjimo.

Pareiškėjas 2018 m. vasario 7 d. el. laišku Tarnybą informavo, kad „prašomų dokumentų šiuo metu pateikti negaliu, nes <...> nuo 2017.06.23 iki šiolei esu laikinajame nedarbingume“. Taip pat nurodė, kad „[Skundą] Jūsų Tarnybai padaviau dviem aspektais. Patikslinimo prašote tik dėl pirmojo <...>, tad logiška <...>, kad dėl antrojo aspekto <...> Tarnybai įrodymų pakanka.“

Pažymėtina, kad Pareiškėjas neatsižvelgė į Kontrolieriaus rašte pateiktą informaciją, susijusią su trūkstamos informacijos ir dokumentų, būtinų sprendimui dėl Skundo nagrinėjimo pradėjimo priimti, pateikimu.

Kontrolierius, vadovaudamasis MSĮ 17 straipsnio 16 dalimi ir siekdamas skatinti šios mokslo ir studijų institucijos savireguliaciją, LKI ir Pareiškėjo tarpusavio nesutarimus spręsti viduje ir tokiu būdu prisidėti prie lojalumo mokslo ir studijų institucijai principo tinkamo įgyvendinimo, 2018 m. vasario 13 d. raštu Nr. S-42 persiuntė Skundą nagrinėti LKI Akademinės etikos komisijai (toliau – Komisija).

LKI 2018 m. vasario 26 d. raštu Nr. (1.8) S-81 pateikė Tarnybai Komisijos atsakymą, kuriame nurodyta, kad „susipažinus su skundu Komisija nusprendė skundo nenagrinėti“, nes Pareiškėjas pagal LKI Akademinės etikos kodekso I skyriaus 3 punkto nuostatas nėra priskirtinas akademinėi bendruomenei, o pagal Komisijos darbo reglamento 8 punktą Komisijai prašymus pateikti gali tik LKI akademinės bendruomenės nariai. Taip pat pažymėjo, kad „įvertinus skundo dalyką, nuo skundo svarstymo dėl galimo interesų konflikto turėtų nusišalinti [du] iš penkių komisijos narių“.

Pažymėtina, kad tuo metu, kai buvo gautas Komisijos atsakymas, Skundo nagrinėjimo pradėjimo klausimas buvo atidėtas dėl Tarnyboje susiklosčiusių nenumatytų aplinkybių, t. y. iki

paaškęs Lietuvos Respublikos Seimo pozicija dėl Vigilijaus Sadausko atleidimo iš Kontrolieriaus pareigų. 2018 m. kovo 15 d. Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko nutarimu atleistas Vigilijus Sadauskas, neskiriant kito asmens, kuris laikinai eitų Kontrolieriaus pareigas. Tarnybos darbuotojai, atsižvelgdami į tai, kad nėra asmens, galinčio priimti sprendimą pradėti nagrinėti gautus skundus, 2018 m. kovo 28 d. el. paštu informavo kiekvieną pareiškėją apie susidariusią esamą situaciją ir nurodė, kad „skundų (pranešimų), dėl kurių nebuvo priimtas sprendimas pradėti nagrinėjimą, priėmimo klausimas atidedamas ir bus svarstomas paskyrus asmenį, eisiantį Kontrolieriaus pareigas“.

Seimo Pirmininkas 2018 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XIII-1150 „Dėl pavedimo Editai Žiobienei laikinai eiti akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus pareigas“ paskyrė Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolierę Editą Žiobiene (toliau – Kontrolierė) laikinai eiti Kontrolieriaus pareigas.

Kontrolierė, susipažinusi su Tarnyboje gautais skundais, 2018 m. gegužės 24 d. raštu Nr. S-112 informavo Pareiškėją apie Skundo nagrinėjimo pradėjimą.

Kontrolierė 2018 m. gegužės 25 d. raštu Nr. S-117 pakartotinai kreipėsi į Pareiškėją prašydama: „atsižvelgiant į [LKI] ir [Universiteto] sudarytą bendradarbiavimo ir partnerystės sutartį, pateikti papildomus paaiškinimus dėl [Skunde] esančio teiginio, kad [LKI darbuotojas] galimai pažeidė akademinę etiką, nes naudojosi [LKI] vardu visuomeninei veiklai, t. y. viešinti (reklamuoti) [Universitete] vykdomą studijų programą ir argumentus“, kuriais remdamasis Pareiškėjas teigė, kad [LKI] vardas buvo naudojamas būtent visuomeninei veiklai.

Pareiškėjas 2018 m. birželio 18 d. el. laišku informavo Tarnybą, kad prašomą informaciją pateiks iki nustatytos datos, t. y. 2018 m. birželio 23 d.

Iki sprendimo priėmimo datos Pareiškėjas prašomos informacijos nepateikė, į Tarnybą prašydamas pratęsti informacijos pateikimo terminą nesikreipė.

Kontrolierė 2018 m. gegužės 25 d. raštu Nr. S-118 kreipėsi į LKI darbuotoją prašydama iki 2018 m. birželio 15 d. pateikti „visą informaciją, susijusią su <...> sprendimu, kad LKI darbuotojai be [jo] raštiško sutikimo negali teikti informacijos ir / ar dokumentų apie LKI veiklą [Pareiškėjui] ir patį sprendimą / jo išrašą“.

Iki birželio 15 d. prašoma informacija nebuvo pateikta.

Kontrolierė atsižvelgdama į tai, kad 2018 m. liepos 11 d. įsigaliojusios MSĮ redakcijos 17 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad Kontrolierius yra „valstybės pareigūnas, nagrinėjantis skundus, pranešimus ir savo iniciatyva atliekantis tyrimus dėl galimų akademinės etikos ir **procedūrų pažeidimų**“, ir į tai, kad Skunde yra procedūrų pažeidimų požymių, 2018 m. liepos 31 d. pradėjo tyrimą dėl galimų procedūrų pažeidimų LKI savo iniciatyva.

Kontrolierė 2018 m. rugpjūčio 7 d. raštu Nr. S-181 informavo LKI darbuotoją apie Tarnyboje atliekamą tyrimą dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų LKI. Taip pat paprašė „paašškinti, patvirtinti arba paneigti skundžiamus <...> veiksmus, nurodyti kitas skundžiamų veiksmų aplinkybes ir / ar pateikti papildomos informacijos, susijusios su [Skundu]“ ir nurodė minėtus skundžiamus veiksmus.

2018 m. rugsėjo 14 d. LKI darbuotojas susitikimo Tarnyboje metu nurodė, kad Pareiškėjo skundžiamais veiksmais, susiję su jo (LKI darbuotojo) nurodymu be leidimo neteikti dokumentų ar informacijos yra nepagrįsti, nes „neteikti [Pareiškėjui] informacijos <...> sprendimo niekada nepriėmė ir jo niekada nebuvo, buvo tiesiog sprendimas, kad informaciją teikti tokiu būdu, kad aš žinočiau, kokios informacijos [Pareiškėjas] nori ir prašo. <...> mes [Pareiškėjui] visą informaciją pateikėm, kurios [Pareiškėjas] tuo metu prašė. Ir dar dėl šitos pačios situacijos buvo byla, [Pareiškėjas] padavė [LKI] į teismą dėl garbės ir orumo pažeidimo, bet paskui [Pareiškėjas] tą bylą

nutraukė. Niekas [Pareiškėjo] nuo jokios informacijos neribojo ir neatrabojo“. LKI darbuotojas taip pat atkreipė dėmesį, kad „ta istorija yra sena ir ilga, buvo ne kartą gi ir teismams skūsta ir Lygių galimybių kontrolieriui dėl to uždraudimo <...>. Tiesiog buvo [Pareiškėjo] paprašyta kreiptis raštu.“

Susitikimo Tarnyboje metu LKI darbuotojas taip pat paaiškino, kad su Universitetu buvo sudaryta partnerystės sutartis ir „bendradarbiavimas vyko ir labai įvarus. Mes taip pat darėme bendrus tyrimus ir rengėme bendras konferencijas, išleidom vieną bendrą renginį dar pagal atskirą sutartį, ir viena iš bendrų veiklų buvo studijų programos rengimas. Studijų programa [yra] <...> patvirtinta Studijų kokybės vertinimo centro, LKI minimas kaip partneris ir programos rengėjas. Ten ne tik aš. Yra ir kiti LKI darbuotojai. <...> tuo metu tikėjomės, kad tą programą kartu vykdysim, nes programoj yra daug dalykų aprašų, o didžiąją jų dalį teikė LKI darbuotojai. Nes toks sumanymas ir buvo, kad LKI žmonės, kurie yra geriausi savo srities specialistai, kurie dirba kituose universitetuose, dėstys ir šitoj studijų programoj.“ Pasitikslinus, ar LKI gali ruošti studentus, LKI darbuotojas patikino, kad „vykdyti studijų LKI negali, bet ruošti jam tokios teisės niekas neatima, ir kaip partneris dalyvauti jis gali“.

LKI darbuotojas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad nėra suprantama, kodėl Pareiškėjas LKI ir Universiteto bendradarbiavimą, t. y. mokslinę veiklą, įvardija kaip visuomeninę veiklą.

Išanalizavusi ir įvertinusi Pareiškėjo, LKI Komisijos ir LKI darbuotojo pateiktą informaciją, teisinį reglamentavimą ir vadovaudamasi MSĮ 17 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad Kontrolierius „valstybės pareigūnas, nagrinėjantis skundus, pranešimus ir savo iniciatyva atliekantis tyrimus dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų“, Kontrolierė nustatė:

Lygių galimybių kontrolierė, išnaginėjusi Pareiškėjo skundą, pateiktą Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai, kuriame, be kitų, buvo skundžiami ir Pareiškėjo nurodyti LKI darbuotojo veiksmai, susiję su draudimu gauti informaciją ir / ar dokumentus, priėmė sprendimą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Pareiškėjas, pateikdamas Skundą Kontrolieriui, nenurodė, kad dėl tų pačių LKI darbuotojo veiksmų jau yra kreipęsis į kitą instituciją.

Pažymėtina, kad toks asmenų piktnaudžiavimas viešojo administravimo institucijų veikla ir teikiamomis paslaugomis prieštarauja viešojo administravimo efektyvumo principui, t. y. užkerta sąlygas viešojo administravimo subjektui skirtus išteklius naudoti ekonomiškai ir siekti rezultatų kuo mažesnėmis sąnaudomis.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo aktualios redakcijos 14 straipsnio 5 dalies 4 punkte nustatyta, kad „prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto vadovo arba jo įgalioto pareigūno ar valstybės tarnautojo sprendimu gali būti nenagrinėjamas <...> jeigu paaiškėja, kad tuo pačiu klausimu atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų faktinių duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą“.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad Pareiškėjas nei su Skundu, nei nagrinėjant Skundą naujų faktinių duomenų nepateikė, Skundo dalis dėl LKI darbuotojo nurodymų kitiems LKI darbuotojams neteikti Pareiškėjui dokumentų ir / ar informacijos, palikta nenagrinėta.

LKI Akademinės etikos kodekso 7.4 papunktyje nustatyta, kad akademinė etika pažeidžiama, jeigu „[LKI] vardas naudojamas politinei ar visuomeninei veiklai“.

LKI įstatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1797, 1 punkte nustatyta, kad LKI yra „valstybinis mokslinių tyrimų institutas, turintis ypatingos nacionalinės svarbos statusą“, o 2 punkte nustatyta, kad LKI misija yra „naujų fundamentinių ir taikomųjų žinių apie lietuvių kalbą ir raštiją kūrimas, nematerialiojo kalbinio paveldo kaupimas, sisteminimas ir sklaida, valstybei ir visuomenei aktualių kalbos raidos ir funkcionavimo uždavinių sprendimas, lituanistikos palaikymas pasaulyje“.

MSĮ 11 straipsnio 2 ir 6 punktuose nustatyta, kad LKI turi teisę „atlikdamas savo misiją, bendradarbiauti su Lietuvos Respublikos ir užsienio fiziniiais ir juridiniais asmenimis“ ir „vykdyti ekspertizes, teikti mokslines konsultacijas ir kitas paslaugas savo mokslinių tyrimų srityje pagal sutartis su Lietuvos Respublikos ir užsienio fiziniiais ir juridiniais asmenimis“.

MSĮ 46 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad LKI „doktorantūrą gali vykdyti universitetai arba universitetai kartu su mokslinių tyrimų institutais“.

Taip pat LKI įstatų 7.6 papunktyje nustatyta, kad vienas iš LKI veiklos tikslų yra „bendradarbiauti su mokslo ir studijų institucijomis ir teikti joms visokeriopą pagalbą plėtojant lituanistiką, kartu su universitetais įstatymų nustatyta tvarka rengti mokslininkus“.

LKI įstatų 11.3 papunktyje nustatyta, kad LKI turi teisę „leisti mokslo ir kitą literatūrą, pasirinkti savo lituanistinių mokslinių tyrimų ir socialinės bei kultūrinės plėtros rezultatų skelbimo būdus“.

Atsižvelgiant į tai, kad LKI turi teisę bendradarbiauti su juridiniais ir fiziniiais asmenimis ir su jais sudaryti sutartis, taip pat pasirinkti socialinės bei kultūrinės plėtros rezultatų skelbimo būdus, Pareiškėjas duomenų ir / ar papildomų paaiškinimų, patvirtinančių LKI materialinių ir žmogiškųjų išteklių bei vardo naudojimą visuomeninei veiklai, kai yra sudaryta partnerystės sutartis, nepateikė, nėra pagrindo konstatuoti akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus.

Kontrolierė, išanalizavusi ir įvertinusi pateiktą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus bei teisinį reglamentavimą, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 11 dalies 11 punktu,

n u s p r e n d ė:

Skundo nagrinėjimą nutraukti.

Kontrolieriaus sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, laikinai einanti
Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus pareigas

Edita Žiobienė